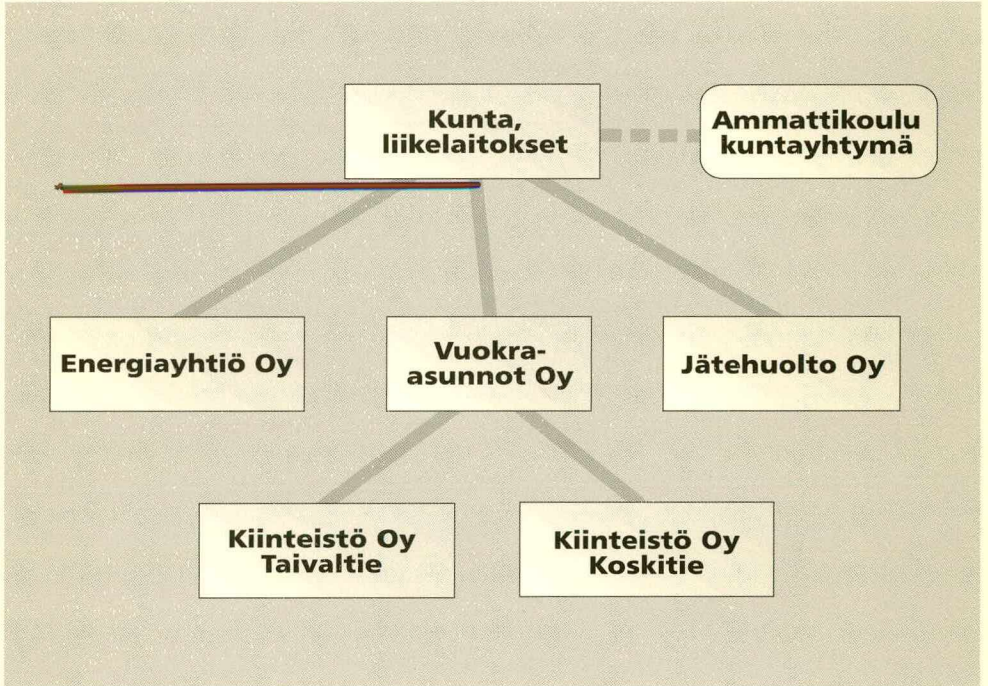

Pekka Lith

Kuntakonsernit Suomessa

Konsernirekisterihankkeen osaraportti

KATSAUKSIA 1998/6

Tilastokeskus

Pekka Lith
**KUNTAKONSERNIT
SUOMESSA**

*Tilastokeskus
Statistikcentralen
Statistics Finland*

Helsinki

Tiedustelut
Tuula Viitaharju
puh. (09) 17 341
email: tuula.viitaharju@stat.fi

Typografia
Irene Matis

Taitto
Liisa Kotilainen

Tietoja lainattaessa lähteeksi on mainittava
Tilastokeskus

© 1998 Tilastokeskus

ISSN 1238-1411
ISBN 951-727-447-5

Oy Edita Ab
Helsinki 1998

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Kuntien liiketoiminnan muodot	5
2.1	Liikelaitokset	5
2.2	Yhtiömuotoinen liiketoiminta	6
3	Kuntayhtymät	8
4	Kuntakonsernit	10
4.1	Konsernin määritelmä	10
4.2	Konsernitilin päätös	11
5	Kuntakonserni Tilastokeskuksen konsernirekisterissä	13
5.1	Tietosisältö	13
5.2	Tiedonkeruu	14
6	Johtopäätökset	16
Tilastotaulut		
1	Kunnalliset yritykset 1989–95	18
2	Kunnalliset yritykset 1995 päätoimialoittain	18
3	Kunnallisten yritysten toimipaikat lääneittäin 1995	19
4	Kunnallisten yritysten toimipaikat suurimmissa kaupungeissa 1995	19
5	Suurimmat kunnalliset yritykset liikevaihdon mukaan 1996	20
6	Suurimmat kunnalliset liikelaitokset liikevaihdon mukaan 1996	20
7	Esimerkki Ruotsin konsernirekisteristä: Göteborgin kaupunki	21

I Johdanto

Syksyllä 1995 Tilastokeskus aloitti yhteistyössä kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa hankkeen, jonka tavoitteena on lisätä Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteriin konsernisuhteet määrittävät tiedot. Konsernisuhteiden liittäminen yritys- ja toimipaikkarekisteriin mahdollistaa konsernien perusrakenteiden kattavan kuvauksen ja ylläpidon. Samalla konserneja voidaan käyttää entistä helpommin peruyksikkönä erilaisissa kertaluonteisissa ja säännöllisissä tutkimuksissa.

Alkuvaiheessa konsernin käsite rajattiin yritystoimintaa harjoittavien kirjanpitovelvollisten yhteisöjen kuten osakeyhtiöiden, osuuskuntien, henkilöyhtiöiden, säätiöiden, yhdistysten ja muiden vastaavien yhteisöjen välisiin emo- ja tytäryhtiösuhteisiin. Silti jo ns. yleissuunnitteluvaiheen raportissa¹ todettiin, että kuntakonsernit liitetään

konsernirekisteriin myöhemmin. Tämä on tullut mahdolliseksi tilastovuodesta 1997 lukien, jolloin kuntien (ja kuntayhtymien) tulee ensimmäistä kertaa laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitase liitteineen.

Oheisessa raportissa, jonka on laatinut tutkija *Pekka Lith*, käsitellään kuntakonsernien liittämistä Tilastokeskuksen konsernirekisteriin. Raportissa kuvataan aluksi kuntien erilaisia palvelujen tuottamisen muotoja kuten kunnallisia liikelaitoksia ja yhtiötä sekä kuntayhtymiä. Seuraavaksi tarkastellaan kuntakonsernin määritelmää ja muodostumista sekä konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteita. Lopuksi tutkitaan, kuinka kuntien konsernitilinpäätöksiä voidaan hyödyntää konsernirekisterissä ja miten konsernipäätöksiä koskeva tiedonkeruu kannattaa järjestää.

1 Rytkönen, Pekka: konsernirekisterihanke. Yleissuunnitteluvaiheen raportti. Tilastokeskuksen katsauksia 2/1996. Helsinki 1996.

2 Kuntien liiketoiminnan muodot

Osa kuntien tehtävistä voi olla liiketoiminnan luonteisia, vaikka kunnat eivät harjoitakaan liiketoimintaa pelkästään ansaintamielessä². *Tehtävät ovat liiketoiminnan luonteisia silloin, kun ulkopuolinen myynti on merkittävää, toiminta perustuu kunnan ja asiakkaan väliseen sopimukseen, toiminnassa pyritään itsekannattavuuteen ja asiakkaalla on harkintavaltaa liiketoiminnan tuotteiden ostossa.* Myös investoinnit pyritään rahoittamaan liiketoiminnassa ainakin pitkällä ajalla omalla tulorahoituksella.

Kunnissa energia-, vesi- ja jätehuolto sekä satamatoiminta ovat olleet tyypilliset liiketoiminnan luonteisia tehtäviä. Myös kunnan sisäisiä toimintoja, kuten kiinteistöjen hoito, voidaan järjestää liiketoiminnan tapaan. Kunnat ovat hoitaneet liiketoiminnan tehtäviä käytännössä omissa (tulos)yksiköissään, liikelaitoksissa tai muodollisesti itsenäisissä kunnan omistamissa yrityksissä. Kunnallinen liikelaitos voi toimia oman lauta- ja johtokunnan alaisena erillisenä laitoksena tai viraston osana. Kunnalliset yritykset ovat tavallisesti osakeyhtiömuotoisia. Niiden hallinto ja talous voidaan järjestää virastomaisia tulosyksiköitä ja liikelaitoksia itsenäisemmin.

2.1 Liikelaitokset

Kunnalliseen liikelaitostoimintaan kohdistui 1980-luvulla huomattavia muospaineita. Vuonna 1989 kunnan liikelaitostoimikunta

ehdottikin erityisen kunnan liikelaitosta koskevan lain säätämistä. Ehdotuksen mukainen liikelaitos toimisi itsenäisemmin kuin perinteinen kunnan virastomainen liikelaitos. Vuoden 1993 alussa voimaan tulleeseen kunnallislain osittaisuudistukseen otettiin erityissäännös tällaisesta liikelaitoksesta. Samalla mahdollistui nettobudjetointi määrättyillä kunnan tehtävälalueilla.

Kunnalliset liikelaitokset pyrittiin samaan uudistuksella mahdollisimman kilpailukykyiseksi vaihtoehdoksi yhtiömuotoisen liiketoiminnan kanssa. Vuonna 1993 kunnallisen laskentatoimen uudistamistoimikunta antoi uuden suosituksen kuntien liikelaitosten kirjanpidosta. Suosituksessa päädyttiin kahteen kirjanpitomalliin (liikelaitosmuotoon), yleiskatteiseen kirjanpitomalliin ja liikekirjanpitomalliin. Näistä liikekirjanpitomallia noudattavat liikelaitokset ovat taloudellisesti itsenäisempiä.

Vuonna 1996 kuntien ns. uudentyyppisiä liikelaitoksia toimi Tilastokeskuksen kuntien talous- ja toimintatilaston yhteensä 69 kappaletta 37 kunnassa. Näiden liikelaitosten yhteenlaskettu liikevaihto oli 8,4 miljardia markkaa³. Kuntayhtymissä oli puolestaan 18 uudentyyppistä liikelaitosta, joiden yhteenlaskettu liikevaihto oli 0,4 miljardia markkaa. Talouselämän suuryritysraportin mukaan maamme 14 suurimman liikelaitoksen joukossa oli vuonna 1996 kahdeksan energialaitosta, kolme vesilaitosta, yksi satamalaitos, yksi liikennelaitos ja yksi puhelinlaitos (ks. Liitetäulu 6.)⁴.

2 Kunnan toimialaa ei ole yksityistä liiketoimintaa harjoittavan yrityksen osakkeiden ostaminen (KHO 1986 II 23).

3 Uudentyyppisten liikelaitosten merkityksen kasvua kuvaa se, että niiden liikevaihto oli 6,5 miljardia markkaa vuonna 1995 ja vain 2,3 miljardia markkaa vuonna 1994.

4 Talouselämän suuryritysraportin mukaan 14 suurinta liikelaitosta työllistivät 7500 henkeä vuonna 1996. Näiden liikelaitosten liikevaihto oli 7,3 miljardia eli 87 prosenttia kaikkien uudentyyppisten liikelaitosten liikevaihdosta.

Liikelaitoksista säädetään kuntalain 13 §:ssä⁵. Sen mukaan valtuusto päättää liikelaitokselle asetettavista toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista. Valtuusto voi kuitenkin siirtää toimivaltaansa muille kunnan toimielimille, luottamushenkilöille ja viranhaltijoille niissä asioissa, jotka eivät ole määritelty laissa kunnan tehtäväksi. Nykyisin suurimmissa kaupungeissa liikelaitosten vuotuinen liikevaihto kohoaa satoihin miljooniin markkoihin. Helsingissä energia-, liikenne-, vesi- ja satamalaitosten yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 1996 peräti 4,3 miljardia markkaa.

Suhteellisen itsenäisestä asemastaan huolimatta *kaikki liikelaitokset (ml. uudentyyppiset liikelaitokset) ovat osa kunnan hallintoa*. Vaikka liikelaitoksille halutaan turvata liiketaloudelliset toimintaedellytykset, valtuusto saattaa määrittellä laitoksen toimivallan esimerkiksi investointien suhteen. Laitos voi ottaa lainaa vain, jos valtuusto on antanut siihen valtuutuksen. Liikelaitoksen henkilöstö on kunnan palveluksessa, vaikka päätösvalta henkilöstöstä olisi annettu liikelaitokselle. *Kunnan liikelaitoksella ei voi olla myöskään tytäryhtiötä*.

2.2 Yhtiömuotoinen liiketoiminta

Osakeyhtiömuotoista toimintaa on pidetty sitä soveliaampana, mitä enemmän yrityksellä on kilpailua. Silloin kunnan yritys on tasavertaisessa asemassa yksityisten yritysten kanssa. Pääsääntöisesti voidaan todeta, että kunnan yleistoimialaan liittyvät

tehtävät kuten liikunta- ja muut virkistyspalvelut sopivat paremmin yhtiötettäväksi kuin erityislainsäädäntöön liittyvät. Joskin kunnan yleistoimiala on väljästi määritelty. Viranomaistoimintaa ja julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä ei voida yhtiöittää. Lisäksi *kunnan toimialaan ei kuulu yhtiöiden perustaminen puhtaasti ansaintamielessä*.

Osakeyhtiömuotoinen palvelutoiminta poikkeaa liikelaitosmallista siten, että kunta käyttää yhtiössä suoraa vaikutusvaltaa vain yhtiökokouksen kautta, jonka merkittävämpiä päätöksiä ovat yhtiön hallituksen ja hallintoneuvoston valinta sekä tilinpäätöksen hyväksyminen. Yhtiön elimissä toimivat edustajat eivät edusta kuntaa siten, että heille voidaan antaa *sitovia* ohjeita. Kunnan edustajiin sovelletaan yhtiön elimissä samanlaista vastuuvollisuutta kuin muiden tahojen edustajiin.

Kunnallisten yritysten määrä on kasvanut tasaisesti kuluvalle vuosikymmenellä. Yhteensä *maassamme toimi Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin (YTR) mukaan 317 kuntien omistamaa yritystä vuonna 1995*. Yritykset työllistivät 9 200 henkeä ja niiden liikevaihto kohosi 9,3 miljardiin markkaan. Suomen yrityskannasta kuntayhtiöt muodostavat noin 0,2 prosenttia. Niiden osuus kaikkien yritysten työllisyydestä ja henkilöstöstä on vajaan prosentin luokkaa.

Määrällisesti eniten kunnallisia yhtiöitä on energiahuollossa, vesihuollossa ja kiinteistöpalvelussa. YTR:n mukaan kuntayhtiöitä toimi energiahuollossa 102, kiinteistöpalvelussa⁶ 72 ja vesihuollossa 38 vuonna

⁵ Kuntalaki 17.3.1995/365.

⁶ Luultavasti kaikki kuntien omistamat kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöt eivät löydy Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteristä, joten kunnallisten yritysten määrä saattaa todellisuudessa olla suurempi. Yritys- ja toimipaikkarekisteristä mahdollisesti puuttuvilla kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöillä ei ole juurikaan henkilöstöä tai liikevaihtoa, joten niiden taloudellinen merkitys jäänee pieneksi.

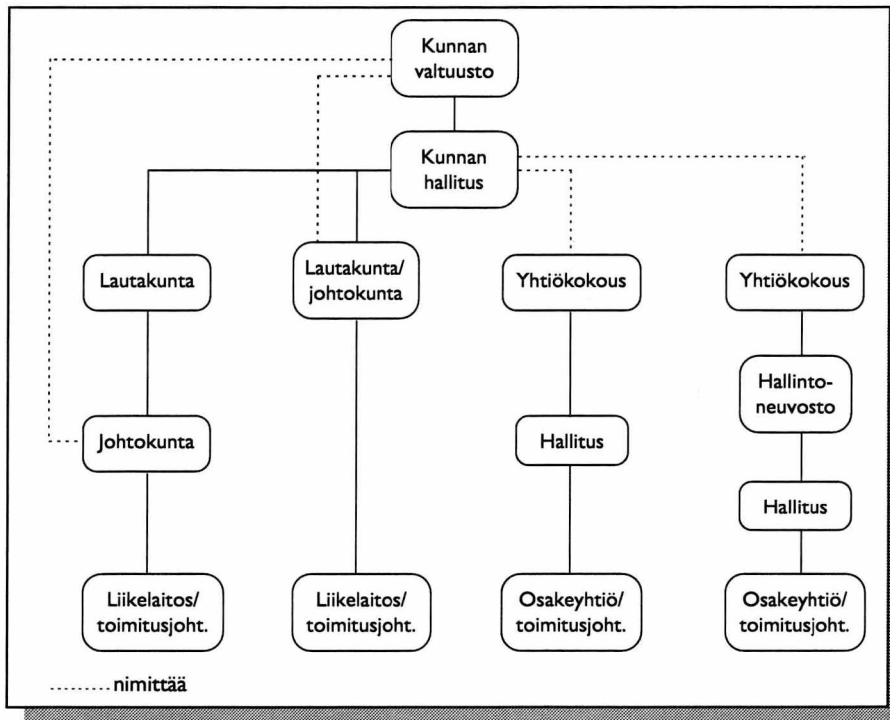
1995. Liikevaihdoltaan ylivoimaisesti merkittävin toimiala on energiahuolto, jonka osuus kuntayhtiöiden liikevaihdosta nousi 85 prosenttiin vuonna 1995. Liikevaihdolla mitaten seuraavaksi suurin toimiala oli kiinteistöpalvelu. Vuosina 1989–95 yhtiöittäminen oli lisääntynyt erityisesti ympäristöhuollossa (jätehuolto ja jätteenkäsittely).

Kuntayhtiöt ovat useimmiten yksitoimipaikkaisia, sillä vuonna 1995 toimipaikkojen määrä oli vain 20 kappaletta suurempi kuin yritysten määrä. Yhteensä kuntayhtiöillä oli YTR:n mukaan 530 toimipaikkaa vuonna 1995. Eniten toimipaikkoja oli entisessä Hämeen läänissä ja Oulun läänissä⁷. Toimipaikkojen liikevaihdosta ja henkilöstöstä entisen Uudenmaan läänin osuus oli neljännes. Kunnallisten palvelulaitosten yhtiöittäminen oli edennyt vuonna 1995 pisim-

mälle Espoossa, Lahdessa ja Vantaalla, jos kunnat luokitellaan kuntayhtiöiden liikevaihdon suuruuden mukaan. Helsinki oli vasta viidennellä sijalla, sillä Helsingissä miljardi-liikevaihdon palvelulaitokset kuten energia- ja liikennelaitos toimivat yhä liikelaitoksina.

Vuonna 1996 kolmentoista suurimman kuntayhtiön joukossa oli Talouselämä-lehden mukaan peräti 12 energia-yhtiötä ja yksi kiinteistöyhtiö (ks. Liitetäulu 5). Kuntayhtiöistä neljä toimi konserniemona. Uusimpana piirteenä on ollut *kunnallisten yritysten yksityistäminen* 1990-luvulla. Yksityistäminen on edennyt pisimmälle energia- ja puhelinlaitosten osalta. Monet kunnat eivät enää välttämättä halua yhtiöittää palvelutoimintoja eivätkä koe yhteistyötä naapurikuntien kanssa houkuttelevaksi, vaan hyödyntävät mieluummin yksityisiä palvelujen tuottajia.

Kaavio I
Kunnan liiketoiminnan omistajaohjaus.

7 Suomen läänijako muuttui kesällä 1997, kun entisen 11 läänin sijaan maamme jäi läänien yhdistämisen jälkeen kuusi läänää ja Ahvenanmaan maakunta. Uudet läänit ovat kuitenkin liian suuria tilastolliseen tarkasteluun.

3 Kuntayhtymät

Kuntalain mukaan kunnat voivat sopimuksen nojalla hoitaa palvelutehtäviään yhdessä. Sopimuksella voidaan tehtävä antaa jonkun kunnan hoidettavaksi yhden tai useamman muun kunnan puolesta. Kunnat voivat myös sopia, että tehtävän hoitaa kuntayhtymä. *Kuntayhtymä on kahden tai useamman kunnan perustama yhteisö, joka hoitaa määrättyjä kuntien yhteisiä palvelutehtäviä*⁸. Kuntayhtymien edeltäjiä kutsuttiin kuntainliitoiksi.

Kuntayhtymä perustetaan kuntien valtuustojen hyväksymällä sopimuksella (*perussopimus*). Kuntayhtymän perustamisesta ilmoitetaan sen läänin lääninhallitukselle, jossa yhtymällä on kotipaikka. Perussopimuksessa on mainittava kuntayhtymän nimi, kotipaikka, perustajakunnat ja tehtävät. Kuntayhtymän nimessä tulee esiintyä sana kuntayhtymä⁹. *Kuntayhtymä on itsenäinen oikeushenkilö*, joka voi hankkia oikeuksia, tehdä sopimuksia ja käyttää puhevaltaa tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa¹⁰.

Jäsenkunnat käyttävät päätösvaltaansa kuntayhtymän yhtymäkokouksessa tai päätösvaltaa käyttäen kuntayhtymän perussopimuksessa määrätty jäsenkuntien valitsema toimielin. Perussopimuksessa on sovittu niin ikään kuntayhtymän toimielinten jäsenten tai yhtymäkokousedustajien lukumäärästä ja äänivallan perusteista, jäsenkuntien osuudesta kuntayhtymän varoihin

ja vastuusta sen veloista sekä muista kuntayhtymän taloutta, hallintoa ja talouden tarkastusta koskevista asioista. Perussopimuksessa mainitaan lisäksi, miten kuntayhtymä puretaan ja loppuselvitys tehdään¹¹. Jäsenkunta voi myös erota kuntayhtymästä¹².

Aikaisempiin kuntainliittoihin verrattuna uuden kuntalain mukaiset kuntayhtymät ovat huomattavasti väljemmin säänneltyjä. Vuoden 1993 valtionosuusuudistuksen jälkeen käyttötalouden valtionosuuksia on myönnetty enää peruskunnille, mutta investointeihin kuntayhtymät ovat voineet saada edelleen valtionosuutta. Vuonna 1996 kuntayhtymien käyttömenot olivat Tilastokeskuksen kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston mukaan yhteensä 27 miljardia markkaa. Summa oli 19 prosenttia kuntayhteisöjen yhteenlasketuista käyttömenoista, kun peruskuntien käyttömenot (118 mrd. mk) otetaan huomioon.

Vuoden 1997 talousarvion mukaan kuntayhtymiä oli yhteensä 261 kappaletta. Määrä on laskenut jatkuvasti 1990-luvulla, kun kuntayhtymiä (kuntainliittoja) on yhdistetty ja lakkautettu. Eniten on vähentynyt terveyden- ja sosiaalihuollon kuntayhtymät. Sitä vastoin sivistystoimen ja yhdyskuntasuunnittelun kuntayhtymiä on tullut lisää viime vuosina. Parhaimmillaan maassamme toimi reippaasti yli 400 kuntainliittoa. Valtaosa kuntayhtymistä on edel-

8 Kuntalaki 10:76 §.

9 Kuntalaki 10:78 §.

10 Kuntalaki 10:80 §.

11 Kuntalaki 10:78 §.

12 Kuntalaki 10:84 §.

leen terveydenhoidon, kuten erikois-
sairaanhoidon ja kansanterveystyön kun-
tayhtymiä. Vuonna 1996 terveydenhoidon
kuntayhtymät muodostivat noin 75 prosent-

tia kuntayhtymien käyttömenoista. Seuraa-
vaksi suurimman ryhmän muodostivat am-
matillisen koulutuksen ja muun sivistys-
toimen kuntayhtymät.

Taulukko I
Kuntayhtymät
tehtävittäin
vuosina 1993 ja 1997.

	1993	1997
Terveydenhuolto	122	102
Sosiaalitoimi	51	38
Sivistystoimi	76	83
Yhdyskuntapalvelut	19	28
Liiketoiminta	11	10
YHTEENSÄ	279	261

Lähde: Tilastokeskus, kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto.

4 Kuntakonsernit

4.1 Konsernin määritelmä

Kuntakonsernilla tarkoitetaan kunnan (*emoyhteisö*) sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kunnalla yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräämisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä (*tytäryhteisö*). Määräämisvalta voi perustua siihen, että kunnan tytäryhteisöllä yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on määräämisvalta jossakin toisessa yhteisössä. Konsernikokonaisuus voi muodostua myös siten, että kuntayhtymä toimii emoyhteisönä¹³.

Kunnalla (tai kuntayhtymällä) on määräämisvalta muussa yhteisössä, kun sillä on

- *enemmän kuin puolet yhteisön kaikkien osakkeiden, jäsenosuuksien tai yhtiöosuuksien tuottamasta äänimäärästä*
- *yhtiöjärjestyksen, yhtiösopimuksen tai niihin verrattavien sääntöjen nojalla oikeus nimittää enemmistö yhteisön hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsenistä taikka enemmistö sellaisen toimielimen jäsenistä, joka nimittää hallituksen*

- *sopimuksen perusteella edellä selostettu vastaava määräämisvalta.*

Konserniyhteisöllä tarkoitetaan emoyhteisönä toimivaa kuntaa ja sen *tytäryhteisöjä*. Tytäryhteisöjä voivat olla osakeyhtiöt, yhdistykset, *säätiöt* ja muut yhteisöt, joissa kunnalla on välitön tai välillinen määräämisvalta muiden tytäryhteisöjen kautta. *Osakkuusyhteisöjä* ovat ne yritykset ja muut yhteisöt, joissa kunnalla on yksin tai muiden samaan konserniin kuuluvien konserniyhteisöjen kanssa *merkittävä omistusosuus ja huomattava vaikutusvalta*¹⁴. Osakkuusyhteisöä, jonka kunta tai sen tytäryhteisö omistaa tasaosuuksin konserniin kuulumattoman yhteisön kanssa nimitetään yhteisyhteisöksi¹⁵.

Kuntayhtymä ei ole kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukaan varsinainen tytär-, osakkuus- tai yhteisyhteisö, vaan kuntayhtymät muodostavat kuntakonsernissa erillisen jäsenlajinsa. Kuntayhtymät yhdistellään kunnan konsernitilinpäätökseen pääsääntöisesti riippumatta siitä, mikä on kunnan osuus kuntayhtymän varoista ja velvoitteista¹⁶. Tilastokeskuksen kuntakonsernissa kuntayhtymän asema voidaan kuitenkin rinnastaa tytär-, osakkuus- ja yhteisyritysten asemaan riippuen siitä, kuinka suuri määräämisvalta kunnalla on kuntayhtymässä.

13 Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta. Kirjanpitolautakunnan kuntajaos. KTM. Helsinki 1996.

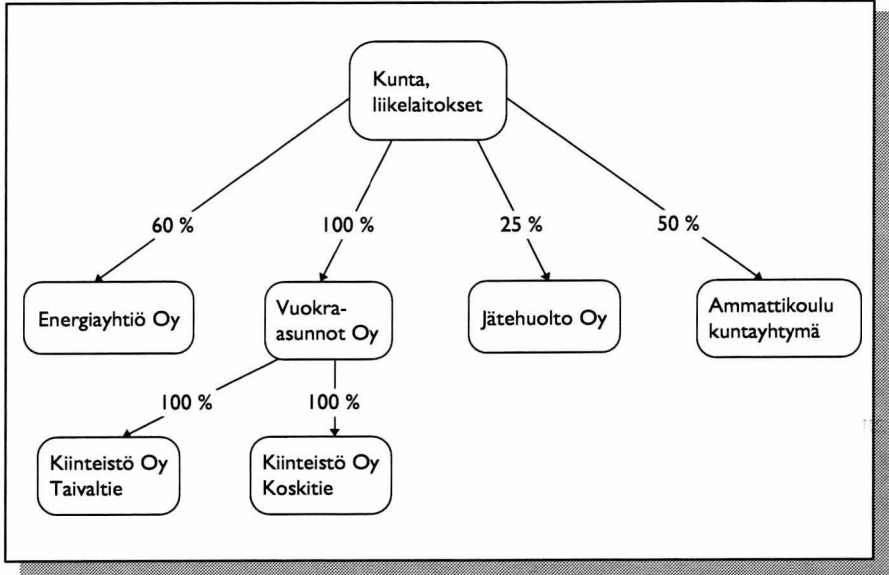
14 Merkittävä omistusosuus: omistus osakkuusyhteisön omasta pääomasta vähintään 20 prosenttia. Huomattava vaikutusvalta: vähintään viidesosa ja enintään puolet osakkuusyhteisön osakkeiden, osuuksien tai yritysosuuksien tuottamasta äänimäärästä.

15 Yhteisyhteisössä myös äänivallan edellytetään jakautuvan tasan omistajien kesken.

16 Kuntayhtymän tase- ja liitetiedot yhdistellään kunnan konsernitilinpäätökseen rivi riviltä peruspääomaosuuden suhteessa äänivaltasäännöksistä riippumatta.

Kaavio 2

Esimerkki
kuntakonsernin
muodostumisesta.

4.2 Konsernitilinpäätös

Kunnan on laadittava ja sisällytettävä tilinpäätökseensä konsernitase liitteineen, mikäli sillä on määräämisvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa¹⁷. Konsernitaseen laadinnassa noudatetaan soveltuvin osin kirjanpitolakia¹⁸. Konsernitilinpäätöksen tavoitteena on selvittää ne varat, velat ja vastuut, joihin kunnalla on omistajuuteen tai sopimukseen perustuen määräysvaltaa,

velvoitteita ja vastuuta. Konsernitaseen¹⁹ ja sen liitteiden tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kuntakonsernin taloudellisesta asemasta (true and fair view -periaate).

Kuntalaki ei edellytä²⁰ konsernituloslaskelman tai rahoituslaskelman laadintaa. Konsernituloslaskelman (ja rahoituslaskelman) laadinta on kuitenkin suositeltavaa, jos kunta on yhtiöittänyt merkittävästi palvelutoimintoja tai omistaa merkittävästi muita yhteisöjä. *Konsernituloslaskelma kannattaa laatia myös silloin, kun kunnan ja kunta-*

¹⁷ Kuntalaki 8:68 §.

¹⁸ Huom I Kirjanpitolain konsernin kokoa koskevia konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden rajoituksia ei sovelleta kuntaan (ks. KPL 6:3 §, 3. mom).

¹⁹ Konsernitase esittää konsernin taloudellisen aseman ulkopuolisiin talousyksiköihin nähden, kun konsernin sisäiset liiketapahtumat ja keskinäinen omistus on eliminoitu. Konsernitaseeseen vaikuttavia eriä ovat mm. konserniyhteisöjen keskinäiset saamiset, velat sekä vaihto- ja käyttöomaisuuteen aktivoidut ja toiselta saman konsernin konserniyhteisöltä hankitut hyö-dykkeet. Ulkopuolisten omistukset tytäryhteisöissä kirjataan konsernitaseessa omaksi eräkseen.

²⁰ Konsernituloslaskelma osoittaa konsernin tilikauden tuloksen sen jälkeen, kun

- konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut, katteissa tapahtuneet muutokset ja sisäinen voitonjako on vähennetty
- konsernin sisäisen omistuksen vähentämisessä syntyneen eliminointieron (konserniaktiiva ja -passiiva) vähennys on merkitty tuloslaskelmaan
- ulkopuolisten omistajien osuudet tytäryhteisöjen tuloksesta on vähennetty
- osakkuusyhteisöjen omassa pääomassa tapahtuneiden muutosten konsernin omistusosuutta vastaava muutos on merkitty tuloslaskelmaan ja osakkuusyhteisöiltä saadut osingot tai muut voitto-osuudet on vähennetty tuloslaskelmasta.

konserniin kuuluvien muiden yhteisöjen taseiden yhteenlaskettu loppusumma on selvästi suurempi kuin kunnan oman taseen loppusumma. Syynä on, että pelkkä konsernitase ei anna riittävää kuvaa kunnan toiminnan laajuudesta ja rahoitusasemasta. Konsernituloslaskelma käsittää konsernin osakkuusyritysten vaikutuksen konsernin tulokseen²¹.

Tilastokeskuksen konsernirekisterin kannalta tärkeitä konsernitaseen liitetietoja ovat konsernin tytär- ja osakkuusyhteisöjen ja kuntayhtymien nimet sekä konsernin omistus- ja äänivaltaosuudet näissä yh-

teisöissä. Liitetiedoista ilmenee yhdistelemättä jätetyt tytäryhteisöt ja perustelut yhdistelemättä jättämiselle sekä konsernitiilinpäätöksen laadintaperiaatteet. Kunnan toimintakertomuksesta voi selvittää tärkeitä lisätietoja, vaikka ne olisivat tapahtuneet tilikauden päätyttyä, kuten kuntakonsernin määräysvallan hankinnat tai menetykset tytär- ja osakkuusyhteisössä²². Sitä vastoin konsernienhänkilöstöstä on vaikea kerätä tietoja, jos konsernienhänkilöstö ei ilmene toimintakertomuksesta. Kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukaan konsernienhänkilöstö kuuluu konsernituloslaskelman liitetietoihin.

Kaavio 3

Esimerkki kuntakonsernin kuntayhteisöjä ja niiden omistusosuuksia koskevista liitetiedoista konsernitiilinpäätöksessä.

	Konsernin omistusosuus, %	Konsernin äänivaltaosuus, %
Konserniyhteisöt (ml. kuntayhtymät)		
<u>Yhdistelty suhteellisesti peruspääomaosuuden mukaan</u>		
Alueen Sairaala Kuntayhtymä, Vantaa	55	55
<u>Yhdistelty nimellisärvomenetelmällä</u>		
As Oy Kunnantie 1, Vantaa	100	100
As Oy Kunnantie 2, Vantaa	90	90
Kunnallinen Uimahalli Oy, Vantaa	100	100
Kunnan Jäähallisäätiö, Vantaa		
Vanhustenkotiyhdistys, Vantaa		
<u>Yhdistelemättä</u>		
Kiint Oy Kunnantie 5, Vantaa	100	100
Osakkuusyhteisöt (ml. kuntayhtymät)		
<u>Yhdistelty suhteellisesti peruspääomaosuuden mukaan</u>		
Kuntayhtymä Musiikkikoulu, Espoo	35	35
<u>Yhdistelty suhteellisen omistusosuuden mukaan</u>		
Alueen Energialaitos Oy, Espoo	50	50
<u>Yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä</u>		
Alueen Vesilaitos Oy, Nurmijärvi	50	50
Jäähallin Pysäköinti Oy, Vantaa	20	
Muut yhteisöt		
Golfkenttä Oy	35	15
<i>Lähde: Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto, kauppa- ja teollisuusministeriö, Helsinki 1996.</i>		

21 Osuus osakkuusyhteisöjen tuloksesta merkitään rahoitustuottojen ja -kulujen erään.

22 Toimintakertomuksessa on annettava tietoja sellaisista kunnan talouteen ja konsernitaseeseen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei tehdä selkoa tuloslaskelmassa tai taseessa.

5 Kuntakonserni Tilastokeskuksen konsernirekisterissä

Tilastokeskuksen konsernirekisterissä kuntakonsernin muodostavat kunta ja ne tytäryhteisöt (osakeyhtiöt jne.), joissa kunnalla on yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen kanssa määräämisvalta. Kuntayhtymät, joissa kunnalla määräämisvalta, voidaan rinnastaa Tilastokeskuksen kuntakonsernissa tytäryhteisöihin. Myös osakkuusyhteisöt ja osakkuusyhtiöiden asemaan rinnastettavat kuntayhtymät liitetään kuntakonsernien muodostamiin kokonaisuuksiin. Kuntakonsernissa pääemoyhteisöjä voivat olla kuntien lisäksi vain ne kuntayhtymät, joissa millään yksittäisellä kunnalla ei ole määräämisvaltaa (yli 50 prosentin äänivaltaosuutta).

Kuntakonsernien tarpeellisuudesta tehtiin marraskuussa 1997 puhelinhaastatteluja, jotka kohdistettiin Keskuskaupakamariin, sisäasianministeriöön, Suomen Kuntaliittoon, Suomen Pankkiin ja Valtion taloudelliseen tutkimuskeskukseen ja Verohallitukseen. Yksilöityä tarvetta (tai tilausta) kuntakonsernien mukaanottamiselle ei löydetty. Perusteita löytyi lähinnä siitä, että muutkin konsernit ovat mukana (*ns. peruserikisteri-ajattelu*). Lisäksi kuntakonserneja voitaisiin hyödyntää erilaisissa kertaluonteisissa tutkimuksissa.

Tilastokeskuksen sisäisistä käyttäjätahoista voidaan mainita kansantalouden tilinpito. *Kuntakonsernit edistäsivät erilais-*

ten yhtiöitettyjen kunnallisten palvelulaitosten käsittelyä tilinpidon laskennassa (ks. Konsernirekisterihanke, yleissuunnitteluvaiheen raportti, Liite 1. s. 24, Tilastokeskuksen katsauksia 2/1996). *Kuntakonsernin avulla voidaan myös parantaa YTR:n omistajatyypiluokitusta kuntayhtiöiden osalta*. Lisäksi Ruotsin tilastovirasto (Statistiska Centralbyrån, SCB) on ylläpitänyt konsernirekisteriä, joka sisältää kuntakonsernit²³. Ruotsissa kunnallisten palvelulaitosten yhtiöittäminen on edennyt Suomea pidemmälle (ks. Liitetäulu 7, Göteborgin kuntakonserni).

5.1 Tietosisältö

Konsernin nimi johdetaan konsernirekisterissä emoyhteisön nimestä liittymällä siihen sana *kaupunki tai kunta* (esim. Oulun kaupunki tai Vihdin kunta). Jos kuntayhtymä muodostaa itsenäisen pääkonsernin, tulee konsernin nimessä esiintyä aina sana kuntayhtymä (esim. Etelä-Pohjanmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä). Kuntakonsernit yksilöidään Tilastokeskuksessa generoidulla 7-numeroisella konsernitunnuksella samaan tapaan kuin muutkin konsernikokonaisuudet (vrt. Konsernirekisterin käsittelyohje: konsernin nimi s. 22).

Kuntakonsernin aloitus- ja lopetuspäivämäärään sekä konsernin aloitus- ja lopetus-

23 Ruotsin konsernirekisterissä (koncernregistret, KCR) konserniemo voi olla oikeudelliselta muodoltaan osakeyhtiö, kauppayhtiö (handelsbolag), liiketoimintaa harjoittava julkinen laitos (affärsdrivande verk), taloudellinen yhdistys, kunta tai maakunta (landsting).

muotoon sovelletaan samanlaista käytäntöä kuin muihin konserneihin (ks. Konsernirekisterin käsittelysäännöt: konsernin aloitus- ja lopetusmuodot s. 20–21). Kahden "konsernimuotoisen" kunnan yhdistyessä (lopetus- ja aloitusmuotona "konserni-fuusio") kysymyksenä on vanhojen konsernien loppuminen ja uuden kuntakonsernin aloittaminen, vaikka uusi yhdistynyt kunta jatkaisi jommankumman vanhan kunnan nimellä. Suomessa ei tunneta kuntien pakko-liitoksia, ja kunnat sopivat kuntaliitoksista periaatteessa yhteisesti vapaaehtoiselta pohjalta.

Konsernin tilastovuosi on kalenterivuosi. Konsernin päätoimialaksi tulee "julkinen yleishallinto", (tol 7511), mikäli pääemoyhteisönä on (perus)kunta. Jos pääemoyhteisö on kuntayhtymä, tulee konsernin päätoimialaksi kuntayhtymän *päätehtäväluokka* (toimiala) kuten esimerkiksi ammatillinen koulutus. Kuntayhtymät saavat muutoinkin YTR:ssä tehtäväluokkansa mukaisen toimialan²⁴. Sitä vastoin kunnan päätoimiala on aina julkinen yleishallinto.

Kuntakonsernien *laajuutta kuvaa konsernitaseen loppusumma*, joka tallennetaan rekisteriin konsernitilinpäätöstietojen pohjalta. Kuntakonserneille ei kannata päivittää tässä vaiheessa konsernihenkilöstö- ja liikevaihtotietoja. Asiantuntijoiden mukaan konsernilikevaihtoa (tai sen estimaattia)²⁵ ei saada kattavasti, koska vain muutamat suuret kunnat tulevat toistaiseksi laatimaan konsernituloslaskelman. Konsernihenkilöstön saanti kuntakonserneista voi olla vaikeaa ja sen käsite on epämääräinen.

Toisaalta esteitä konsernihenkilöstöä ja -liikevaihtoa koskevien tietojen tallentamiseksi ei ole olemassa, mikäli tiedot saadaan kunnilta ja kuntayhtymiltä.

Konserniyhteisöjen jäsenlaji (emoyhteisö, tytäryhteisö, kuntayhtymä²⁶ ja osakkuusyhteisö), nimet, konsernin omistus ja äänivaltaosuudet tallennetaan konsernitilinpäätöksen liitetiedoista konsernirekisteriin, kuten muissakin konserneissa (ks. Konsernirekisterin laadintaohje: konserniyrityksen jäsenlaji, omistus- ja äänivaltaosuus, s. 34–36). Sama pätee kuntakonserniin kuuluviin ns. parittomiin kotimaisiin tytär- ja osakkuusyhteisöihin. Parittomiksi yrityksiksi kutsutaan niitä konserniyhteisöjä, joita ei löydy yritys- ja toimipaikka-rekisterin tietokannasta.

5.2 Tiedonkeruu

Konsernirekisterin tiedonkeruulle ei ole olemassa kunnollisia hallinnollisia lähteitä. Kuntakonsernia koskevia tietoja tuskin saadaan Patentti- ja rekisterihallituksen mikrofilmeiltä. Konserniyhteisöjä (tytär- ja osakkuusyhteisöluettelo) ja niiden omistussuhteita koskevat tiedot eivät kuulu myöskään Tilastokeskuksen kuntien talous- ja toimintatilaston piiriin, vaikka tilastoyksikkö pyytää kuntia (ja kuntayhtymiä) toimittamaan Tilastokeskukseen jäljennökset konsernitaseesta ja sen liitetiedoista.

Kuntakonsernien rakenteen päättelyä kokeiltiin Verohallituksen aineistoista, sillä verohallinto on tallentanut emo- ja tytär-

24 Osa kuntayhtymistä voi olla monitoimialaisia, joiden päätoimialan määrittäminen voi olla vaikeaa. Esimerkkinä voidaan mainita Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta (YTV).

25 Kuntakonserneissa konsernilikevaihtoa ei saadaan, kun konsernituloslaskelman toimintatuotot (myynti-, maksu- ja muut tuotot sekä tuet ja avustukset) verotulot ja valtionosuudet lasketaan yhteen.

26 Tilastokeskuksen kuntakonserneissa kuntayhtymille ei tarvita välttämättä omaa jäsenlajia, jos kuntayhtymät voidaan rinnastaa tytär- ja osakkuusyhteisöihin kunnan omistussuuden (äänivallan) mukaan.

yhtiösuhteet veroilmoituslomakkeelta atk-järjestelmään²⁷ (vero)vuodesta 1996 lähtien. Kokeilun lopputulos oli, että kuntakonsernit saadaan verohallinnon aineistosta erittäin huonosti. Kuntakonserneja kertyi vain parikymmentä. Kuntayhtymien osalta ei myöskään tiedetty, oliko kyseessä alakonserniemo vai pääkonserniemo.

Kuntakonsernitietojen keruuvaihtoehtoja ovat lähinnä seuraavat:

1. Suora tiedonkeruu Tilastokeskuksen YTR:ään siten, että kuntia pyydetään lähettämään kopiot toimintakertomuksesta, konsernitaseesta sekä konserniyhteisöjä ja niiden omistussuhteita koskevista liitetiedoista.
2. Tilastokeskuksen kuntien/kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston kautta tapahtuva tiedonkeruu, jolloin konsernisuhteita koskevat tiedot saadaan kuntien ja kuntayhtymien Tilasto-

keskukseen toimittamista konsernitilinpäätöksen jäljennöksistä tai tiedot kysytään suoraan erillisellä lisälomakkeella.

Kuntien talous- ja toimintatilaston kautta tapahtuvan tiedonkeruun puutteena on se, että konsernisuhdetiedot saadaan käyttöön ehkä vasta myöhään syksyllä²⁸. Sitä vastoin YTR:n omalla tiedonkeruulla tiedot olisivat käytettävissä muutamia kuukausia aikaisemmin kuin talous- ja toimintatilaston kautta tapahtuvassa tiedonkeruussa. Yhteistyömahdollisuuksista kannattaa keskustella Suomen Kuntaliiton kanssa, sillä merkittävä osa kunnista toimittaa tilinpäätökset Kuntaliittoon. Tiedonkeruun järjestämiseen liittyvät ongelmat eivät saa kuitenkaan muodostua YTR:n kuntakonsernitilastojen laadinnan esteeksi, sillä kunnat ja kuntayhtymät ovat viranomaisiin luettavia julkisyhteisöjä.

²⁷ Verovelvolliset yritykset ilmoittavat veroilmoituslomakkeella lähimmän emoyhtiönsä liike- ja yhteisötunnuksen (ly-tunnus), joka tallennetaan verohallinnon tietokantaan.

²⁸ Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilastoa voidaan käyttää joka tapauksessa tiedonkeruun apuvälineenä, sillä em. tilastoista saadaan konsernitaseen loppusumma. Tilastosta voidaan laskea myös konsernilikävaihdon estimaatti. Ylipäätään tilaston pohjalta voidaan nimetä kaikki ne kunnat ja kuntayhtymät, jotka muodostavat konsernin.

6 Johtopäätökset

1. Kunnan (ja kuntayhtymän), jolla on kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseen konsernitase liitteinen tilikaudesta 1997 lukien. Konsernitiilinpäätöksen tavoitteena on selvittää ne varat, velat ja vastuut, joihin kunnalla on omistajuuteen tai sopimukseen perustuen määräysvaltaa, velvoitteita ja vastuita. Kunnissa tarvitaan konsernitiilinpäätöksen tyyppistä raportointia, jotta saadaan kokonaiskuva siitä kaikesta, missä kunta on mukana. Syynä on ollut mm. palvelutoimintojen yhtiöittäminen.
2. *Kuntakonsernissa konserniyhteisöllä tarkoitetaan emoyhteisönä toimivaa kuntaa sekä sen tytäryhteisöjä. Tytäryhteisöjä ovat osakeyhtiöt, yhdistykset, säätiöt ja muut yhteisöt, joissa kunnalla on välitön tai välillinen määräamisvalta muiden tytäryhteisöjen kautta. Osakkuusyhteisöjä ovat yritykset tai muut yhteisöt, joissa kunnalla on yksin tai tytäryhteisöjen kanssa merkittävä omistusosuus (yli 20 % omistuksesta) ja huomattava vaikutusvalta (20–50 % äänivallasta). Liikelaitokset eivät ole konserniyhteisöjä eikä niillä voi olla omia tytäryhtiöitä.*

Tilastokeskuksen konsernirekisterissä konsernin muodostavat pääemoyhteisönä toimiva kunta, jolla on määräamisvalta ainakin yhdessä tytäryhteisössä tai kuntayhtymässä. Kirjanpitolautakunnan mukaan kuntayhtymät eivät ole varsinaisia tytäri- tai osakkuusyhteisöjä, mutta
- konsernirekisterissä kuntayhtymä voidaan rinnastaa tytäri- ja osakkuusyhteisöön riippuen siitä, kuinka suuri määräamisvalta emoyhteisönä toimivalla kunnalla on kuntayhtymässä. Ne kuntayhtymät, joissa millään yksittäisellä kunnalla ei ole määräamisvaltaa, voivat toimia konsernirekisterissä itsenäisen konsernin pääemoyhtiöinä.
3. Kuntakonsernien tarpeellisuudesta tehtiin marraskuussa 1997 puhelinhaastattelut, jotka kohdistettiin Keskukskauppakamariin, sisäasianministeriöön, Suomen Kuntaliittoon, Suomen Pankkiin ja Valtion taloudelliseen tutkimuskeskukseen ja Verohallitukseen. Yksilöityjä käyttökohteita ei löytynyt, mutta kuntakonserneja voitaisiin hyödyntää erilaisissa kertaluonteisissa tutkimuksissa. Tilastokeskuksessa kuntakonsernit edistäisivät erilaisten yhtiöitettyjen kunnallisten palvelulaitosten käsittelyä kansantalouden tilinpidon laskennassa ja tarkentaisivat YTR:n omistajatyypiluokitusta.
4. Kuntakonsernit voidaan periaatteessa liittää konsernirekisteriin jo tilastovuodesta 1997 alkaen, mikä merkitsisi tiedonkeruun aloittamista vuonna 1998. *Säännöllisen tiedonkeruun todennäköinen alkamiskohta siirtyy kuitenkin vuoteen 1999, jolloin konsernisuhteita koskevat tiedot ovat vuodelta 1998.* Konsernitiedot on kerättävä suoraan Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteriin, sillä tiedonkeruulle ei ole-

massa kunnollisia hallinnollisia lähteitä. Toisena vaihtoehtona on se, että konsernisuhdetiedot kerätään kuntien/kunta-yhtymien talous- ja toimintatilaston tiedonkeruun yhteydessä. Yhteistyömahdollisuuksista kannattaa keskustella myös Suomen Kuntaliiton kanssa, sillä osa kunnista toimittaa tilinpäätöksensä Kuntaliittoon.

5. Kuntakonserneja käsitellään konsernirekisterissä pitkälti samaan tapaan kuin liikeyritysten muodostamia konserneja, joskin kuntakonserneja ja tavanomaisia liikeyrityksiä koskevia suuruusluokkatie-

toja (henkilöstö, liikevaihto, taseen loppusumma) ei voida verrata suoraan toisiinsa käsite-erojen vuoksi. Kuntakonserneissa tärkeimmät poikkeukset liittyvät mm. konsernin päätoimialan määrittelyyn, konsernin syntyyn ja loppumiseen ja edellä mainittujen suuruusluokkatietojen keruuseen ja käsittelyyn. Kuntakonserneista ei saada todennäköisesti konserniliikevaihtoa tai -henkilöstöä muutamaa suurta kaupunkia lukuun ottamatta, joten konsernitaseen loppusumma jää ainoaksi kattavaksi kuntakonsernien laajuutta kuvaavaksi tiedoksi.

Tilastotaulut

I Kunnalliset yritykset 1989–95.

	Yritykset	Henkilöstö	Liikevaihto, mrd. mk	Liikevaihto/ henkilöstö, 1 000 mk
1989	273	8 520	4,9	579
1990	285	8 803	5,5	625
1991	293	9 266	6,3	680
1992	298	9 389	6,7	714
1993	294	9 362	7,4	790
1994	314	9 618	8,3	861
1995	317	9 229	9,3	1 010

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, Tilastokeskus.

2 Kunnalliset yritykset 1995 päätoimialoittain.

	Yritykset	Henkilöstö	Liikevaihto milj. mk	Liikevaihto/ henkilöstö, 1 000 mk
Teollisuus ja kaivannaistoiminta	7	108	119,2	1 103
Energiahuolto	102	5 556	7 862,5	1 415
Vesihuolto	38	145	95,6	659
Rakentaminen	3	192	165,7	863
Kauppa, majoitus- ja ravitsemistoiminta	8	43	17,6	409
Liikenne (kuljetus)	6	483	145,9	302
Liikennettä palveleva toiminta	13	76	55,5	730
Kiinteistöpalvelut	72	608	243,4	400
Liike-elämän palvelut	14	265	44,5	168
Koulutus	5	258	-	-
Terveys- ja sosiaalipalvelut	3	84	20,5	244
Urheilutoiminta	13	94	23,2	247
Muu virkistys- ja kulttuuritoiminta	9	231	76,3	330
Ympäristöhuolto	11	310	189,5	611
Pesulatoiminta	9	472	111,3	236
Muut toimialat	4	304	146,6	482
YHTEENSÄ	317	9 229	9 317,4	1 010

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, Tilastokeskus.

3 Kunnallisten yritysten toimipaikat lääneittäin 1995, prosenttia.

	Toimipaikat	Henkilöstö	Liikevaihto
Uudenmaan lääni	9,1	26,4	24,4
Turun ja Porin lääni	7,9	7,2	9,4
Hämeen lääni	19,8	21,8	20,7
Kymen lääni	5,3	5,8	8,7
Mikkelin lääni	7,2	3,6	4,4
Pohjois-Karjalan lääni	6,0	4,2	3,8
Kuopion lääni	6,6	5,3	5,4
Keski-Suomen lääni	7,7	5,2	4,9
Vaasan lääni	9,4	6,0	6,6
Oulun lääni	13,2	11,5	9,1
Lapin lääni	6,0	2,3	1,8
Ahvenanmaa	1,7	0,7	0,9
YHTEENSÄ	100,0	100,0	100,0

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, Tilastokeskus.

4 Kunnallisten yritysten toimipaikat suurimmissa kaupungeissa 1995 liikevaihdon mukaan suuruusjärjestyksessä.

	Liikevaihto milj. mk	Henkilöstö lkm	Toimipaikat lkm
Espoo	708,4	425	5
Lahti	678,7	581	13
Vantaa	592,9	510	7
Turku	591,6	316	2
Helsinki	367,9	926	14
Hämeenlinna	337,4	321	7
Vaasa	253,2	206	4
Tampere	219,3	598	29
Oulu	215,2	356	4
Mikkeli	92,2	94	7
Jyväskylä	84,1	150	6
Kuopio	64,6	104	5
Joensuu	40,7	97	5
Pori	36,2	117	6
Rovaniemi	12,7	47	4
Lappeenranta	5,3	15	3
YHTEENSÄ	4 300,4	4 863	121

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, Tilastokeskus.

5 Suurimmat kunnalliset yritykset liikevaihdon mukaan 1996.

	Liikevaihto milj. mk	Henkilöstö
Vantaan Energia Oy	649	436
Turku Energia Oy	644	304
Lahti Energia Oy	492	282
Vaasan Sähkö Oy*	288	219
Vantaan vuokra-asunnot Oy*	230	34
Kotkan Energia	228	148
Tuusulanjärven Energia Oy	190	94
Joensuun Energia Oy	176	112
Hämeenlinnan Energia Oy	170	114
Kouvolan Seudun Sähkö Oy	168	96
Keravan Energia Oy*	59	115
Koillis-Pohjan Sähkö Oy*	125	107
Seinäjoen Energia Oy	110	65
YHTEENSÄ	3 663	2 228

Lähde: Talouselämän raportti suuryrityksistä 1997, Talentum Oy.

6 Suurimmat kunnalliset liikelaitokset liikevaihdon mukaan 1996.

	Liikevaihto milj. mk	Henkilöstö
Helsingin Energia	2 356	1 891
Helsingin liikennelaitos	1 015	2 008
Tampereen sähkölaitos	714	644
Helsingin vesilaitos	531	391
Oulun Energia	463	348
Helsingin Satama	381	491
Porin energialaitos	311	167
Turun Puhelin	285	531
Jyväskylän Energia	274	169
Kuopion Energia	269	222
Lappeenrannan Energia	219	152
Turun vesilaitos	202	232
Tampereen vesilaitos	155	171
Rovaniemen energialaitos	124	85
YHTEENSÄ	7 299	7 535

Lähde: Talouselämän raportti suuryrityksistä 1997, Talentum Oy.

7 Esimerkki Ruotsin kuntakonsernista: Göteborgin kaupunki 1995.

	Toimiala, maakoodi	Omistusosuus	Yrityksen henkilöstö	Konsernin henkilöstö (ml. alakons.)
Göteborgs kommun	85110		55 709	63 919
Boplatz Göteborg Ab.	70310	70	4	
Fastighets Ab Solsten		100		
Fastighets Ab Göta Lejon		100		6
Förvaltings Ab Bältespännar	70310	75	6	
Frölunda Specialistsjukhus Ab	85120	100	167	
Försäkrings Ab Göta Lejon	66030	100		
Förvaltings Ab Framtiden	74140	100	7	1 790
Bostads Ab Poseidon	45211	100	949	949
Byggnads Ab Poseidon	45211	100		
Canmera Ab	74120	100		
Informations Ab Poseidon		100		
Familjebostäder i Göteborg Ab	70201	100	287	
Göteborgs Egnahems Ab	45211	100	34	34
Rödbo FAstighets Ab	45250	100		
Göteborgs stads Bostads Ab	70201	100	466	466
Kungspartavenyn nr 18 Ab	70203	100		
Göteborgs stads parkerings Ab	63210	100	41	47
Gårda parkerings Ab		100		
Göteborgs Tomträttskassa Ab		100		
Göteborgshem Ab		100		
Lokalförmedling i Göteborg Ab		100		
Gothenburg Region Promotion Ab		100		
West Sweden S.A	BE			
Graab, Göteborgsr. Avfalls Ab	40300	74	115	115
Öl&Läsk-Grossisten Pedersen	51340	100		
Göteborgs&Co Kommunitressent		100		25
Göteborg&Co Träffpunkt Ab	74409	55	25	
Göteborg-Styrsö Skärgårdstrafik	61200	100	53	
Göteborgs Energi Ab	40100	100	1 020	1 023
Fjärrvärme i Frölunda Ab	40300	100		
Göteborg Energi Internat. Ab	74202	100		
Göteborg Energi Nät Ab		100		
Krafthandel Väst Ab	51510	100		
Partille Fjärrvärme Ab	40300	75	3	
Västenergi Ab		100		
Göteborg-Landvetter Flygplats	74150	74	3	5
ABGL Fastighets Ab	70203	100		
Flygplatsfastigheter i Landv.	70110	90	2	

	Toimiala, maakoodi	Omistusosuus	Yrityksen henkilöstö	Konsernin henkilöstö (m. alakons.)
Göteborgs Auktionsverk Ab	52631	100	26	26
Göteborgs Varubelåning Ab		100		
Göteborgs Gatu Ab	45230	100	717	
Göteborgs Hamn Ab	63220	100	1 091	1 091
Scanport Holding		100		
Göteborgs Stuveri Ab		100		
Hamn och Terminal Data i G.	72201	100		
Skandiahammen Ab	63220	100		
Älvsborgshammen Ab	50102	100		
Göteborgs Konsert Ab	92310	100	162	
Göteborgs Spårvagnar Ab	60211	100	1 737	1 737
Göteborgs Trafik Ab	60211	100		
Göteborgs stads Ab för Föret	85120	100	48	
Göteborgs stads Data Ab	72201	100		
Göteborgs stads Upphandl. Ab	51190	100	12	
Göteborgs Stadsteater Ab	92320	100	273	
Göteborgsoperan Ab	92320	100	480	
Göteborgsreg. fritidshamnar Ab	92623	80	22	
Göteborgsreg. Ryaverks Ab	90001	71	52	
Hantverks- och industrihus Ab	70202	100	17	60
Göteborgs Saluhalls Ab	70203	100	4	

osv

Lähde: Statistiska Centralbyrån (SCB), Koncernregistret, Strukturen, Stockholm 1995.

KATSAUKSIA-SARJA

Leena Timonen

Energiatilastojen kehittämisohjelma:
Tarveselvitys. 1996/1.

Pekka Rytönen

Konsernirekisterihanke
– yleissuunnitteluvaiheen raportti. 1996/2.

Vesa Kuusela

Puhelintehtävyytensä ja puhelimella tavoitettavuus Suomessa. 1997/1

Timo Byckling (toim.)

Tilastokeskuksen tutkimustoiminnan päälinjat vuosina 1997–1999. 1997/2.

Minna Hänninen

Tilastolliset tietosuojamenetelmät ja niiden käyttö. 1997/3.

Pekka Lith

Konsernirekisterihanke
Pilottirekisterivaiheen raportti. 1997/4.

Pirkko Hemmilä, Matti Kauhanen

Julkisten menojen hintaindeksi 1995 = 100. 1997/5.

Timo Byckling (ed.)

Statistics Finland:
Main Lines of Research and Development in 1997–1999. 1997/6.

Juha Nurmela

Suomalaiset ja uusi tietotekniikka. 1997/7.

Mia Suokko (toim.)

Energia-alan työllisyysvaikutukset. 1997/8.

Anita Heinonen

Yritysrekisterin kehittämisprojekti
– yleissuunnitteluvaiheen raportti. 1997/9.

Anita Heinonen

Yritysrekisterin kehittämisprojekti
– suunnitteluvaiheen 1. osaraportti. 1997/10.

Risto Lehtonen (toim.)

Taloushistorian tutkimusta ennen ja nyt –
100 vuotta Tekla Hultinin väitöksestä
Kooste 12.12.1996 pidetyn Tilastokeskuksen tiedeseminaarin aineistosta.
1997/11.

Juha Nurmela

The Finns and Modern Information Technology.
Report 1 of the project "The Finns and the Future Information Society".
1997/12.

Lea Parjo

Tietoyhteiskuntatilastojen kehittäminen
– Projektin loppuraportti. 1997/13.

Jukka Hoffrén

Luonnonvarojen käytön verotus
Tarpeiden ja vaikutusten arviointia. 1997/14.

Pekka Lith

Konsernirekisterihanke
Perustamisvaiheen raportti. 1997/15.

Ritva Marin, Arto Luhtio

Matkailutilastojen nykytila ja kehittäminen
Työryhmän loppuraportti. 1997/16.

Juha Nurmela

Valikoiko uusi tieto- ja viestintäteknikka käyttäjänsä?
'Suomalaiset ja tuleva tietoyhteiskunta' –hanke
Raportti 2. 1998/1.

Johanna Laiho

Varallisuustutkimus 1994
Laatuselvitys. 1998/2.

Eeva-Sisko Veikkola (toim.)

Päätöksentekoaammattien määrittelemine julkisella sektorilla
-työryhmän raportti. 1998/3.

Juha Alho

1998/4.

Juha Nurmela

Does Modern Information Technology select Its Users?
Report 2 of the project "The Finns and the Future Information Society"
1998/5.

Pekka Lith

Kuntakonsernit Suomessa
Konsernirekisterihankkeen osaraportti
1998/6

Pekka Lith

Suuret suomalaiset konsernit 1995
1998/7

KATSAUKSIA

Kuntakonsernit Suomessa

Konsernirekisterihankkeen osaraportti

Syksyllä 1995 Tilastokeskus aloitti yhteistyössä kauppaja- ja teollisuusministeriön kanssa hankkeen, jossa on tutkittu edellytyksiä lisätä yritysten ja toimipaikkarekisteriin konsernisuhdetiedot. Tilastokeskuksen konsernirekisterissä konsernin käsite on koskenut tähän asti yritystoimintaa harjoittavien kirjanpitovelvollisten yhteisöjen, kuten osakeyhtiöiden, osuuskuntien, henkilöyhtiöiden, säätiöiden, yhdistysten ja muiden vastaavien yhteisöjen välisiä emon- ja tytäryhtiösuhteita.

Konsernihankkeen suunnitteluvaiheessa kuitenkin todettiin, että ns. kuntakonsernit voidaan liittää Tilastokeskuksen konsernirekisteriin myöhemmin. Tämä on tullut mahdolliseksi tilastovuodesta 1997 lähtien, jolloin kunnat ovat laatineet ja sisällyttäneet ensimmäistä kertaa tilinpäätökseensä konsernitaseen liitetietoineen. Kuntakonsernissa konserniyhteisöllä tarkoitetaan emoyhteisönä toimivaa kuntaa ja sen tytäryhteisöjä. Tytäryhteisöjä ovat osakeyhtiöt, yhdistykset, säätiöt ja muut yhteisöt, joissa kunnalla on välitön tai välillinen määräämisvalta muiden tytäryhteisöjen kautta.

Oheisessa raportissa selvitetään kuntakonsernien liittämistä Tilastokeskuksen konsernirekisteriin. Raportissa kuvataan kuntien erilaisia palvelujen tuottamisen muotoja, kuten kunnallisia liikelaitoksia ja yhtiöitä sekä kuntayhtymiä, ja kuntakonsernin muodostumista. Samalla tutkitaan, kuinka kuntien konsernitilinpäätöksiä voidaan hyödyntää konsernirekisterissä ja millä tavoin kuntakonserneja koskeva tiedonkeruu kannattaisi järjestää. Raportti sisältää myös tilastotietoja kunnallisista liikelaitoksista, kuntayhtiöistä ja kuntayhtymistä.

Myynti
Tilastokeskus
Myyntipalvelu
PL 3 B
00022 TILASTOKESKUS
puh. (09) 1734 2011
faksi (09) 1734 2474
sähköposti: myynti.tilastokeskus@stat.fi

Försäljning
Statistikcentralen
Försäljningstjänsten
PB 3B
00022 STATISTIKCENTRALEN
tfn (09) 1734 2011
fax (09) 1734 2474
e-post: myynti.tilastokeskus@stat.fi

Orders
Statistics Finland
Sales Services
P.O.Box 3B
FIN-00022 STATISTICS FINLAND
Tel. + 358 9 1734 2011
Fax + 358 9 1734 2474
E-mail: myynti.tilastokeskus@stat.fi

ISSN 1238-1411
ISBN 951-727-447-5

9 789517 27447